

VII. HAFTA

ŞANTIYE TEKNİĞİ

İnşaat İşletmelerinde Tutulacak Defterler

Defterlerin Tutulma Dönemi

Mali karakterdeki işlemlerin kaydedileceği, Ticari Defter olarak da anılan bu defterler, hesap dönemi itibari ile tutulurlar. Defterler her hesap dönemim sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır. Hesap dönemi normal olarak takvim yılıdır.

Yeni işe başlama veya işi bırakma hallerinde, takvim yılı içinde gerçekleşen işe başlama tarihi veya işi bırakma tarihine göre tespit edilecek kıst hesap dönemleri söz konusu olduğundan, ticari defterler bu yıllara mahsus olmak üzere söz konusu kıst hesap dönemleri için tutulacaktır. Mesela 15 Martta işe başlayan bir işletme için ilk hesap dönemi 15 Mart-31 Aralık olduğundan ticari defterler de bu dönem için tutulacak, izleyen yıllardan itibaren yıllık olarak tutulmaya başlanacaktır.

Ticari Defterler

İnşaat işletmeleri 1. sınıf tacir konumundaysa;

- Yevmiye Defteri,
- Büyük Defter (defter-i kebir),
- Envanter ve Bilânço Defteri'ni,

2. Sınıf tacir konumundaysa;

- İşletme Defteri tutacaklardır.

Yevmiye Defteri

Muhasebede, ticari işlemlerin belgelere dayanarak tarih sırası ile, maddeler halinde kaydedildiği deftere yevmiye defteri (Günlük Defter) denir.

Yevmiye defterine yapılan her kayıt mutlaka bir belgeye dayanmalıdır. Muhasebede belgesi olmayan hiçbir işlem kaydedilemez.

Yevmiye defterine ilk olarak yeni işe başlayan işletmelerde açılış bilançosu, eskiden beri işe devam eden işletmelerde önceki dönem sonu bilançosunda yer alan bilgiler esas alınarak açılış kaydı yapılır.

Böylece hesaplar açılmış olur. Açılış kaydından sonra yapılan parasal işlem ve olaylar tarih sırası ile yevmiye defterine kaydedilir.

	Yevmiye Defteri Yevmiye defterine kayıt yapılırken hata olursa muhasebe kurallarına göre düzeltme yapılır. Kayıt silme, karalama, sayfa koparma kesinlikle yasaktır ve cezai müeyyidelere tabidir. Yanlış yazılan rakam veya yazının üzeri okunacak şekilde tek çizgi ile çizilir ve üzerine ya da yanına doğrusu yazılır. Yevmiye defteri ciltli ya da yapraklı olabilir. Yevmiye defteri kullanılmadan önce notere tasdik ettirilmesi gerekir. Aksi halde tutulan yevmiye defteri kanunen geçerli sayılmaz. Muhasebe kayıtlarını bilgisayar aracılığı ile tutan işletmeler bilgisayar kağıtlarını defter olarak tasdik ettirirler. Bu durumda yevmiye defteri formatı kullanılan muhasebe paket programına göre değişmektedir.

	Yevmiye Defteri Muhasebe işlemlerinin defterlere günü gününe kaydedilmesi esas olmakla birlikte en geç 10 gün içinde deftere kayıt yapılmalıdır. Muhasebe kayıtlarını, muhasebe fişlerine dayanarak yürüten işletmelerde en geç 45 gün içinde deftere kayıt yapılmalıdır. Yevmiye defteri, Türk Ticaret Kanunu'na göre ait olduğu yıldan başlayarak 10 yıl, Vergi Usul Kanunu'na göre izleyen yıldan başlayarak 5 yıl süre ile saklanmalıdır.

	Yevmiye Defteri Yevmiye maddesine kayıt yapılırken önce borçlu hesaplar kaydedilir, daha sonra alacaklı hesaplar kaydedilir. Borçlu hesapların tutarları borç sütununa, alacaklı hesapların tutarları alacak sütununa yazılır. Her yevmiye maddesinin altında işlemi açıklayan kısa bir not yer alır. Yevmiye defterinde ilk satır bir önceki sayfa toplamının devredildiği toplamın bulunduğu satırdır. Yevmiye defterinin son satırı da sayfa toplamının yazıldığı toplam satırdır.

	<u>Yevmiye maddesinde aşağıdaki hususların bulunması gerekir:</u> ❖ Yevmiye madde sıra numarası, ❖ Tarih ❖ Borçlu hesap, ❖ Alacaklı hesap, ❖ Tutar, ❖ Her kaydın dayandığı belgelerin çeşidi, varsa tarih ve numaraları, ❖ Yevmiye defteri ciltli ve sayfaları birbirini takip eden sıra numaralı olmalıdır. Vergi kanunlarına göre hareketli yapraklı defter kullanılabilir. ❖ Yevmiye defterine geçirilecek kayıtlar haklı sebep olmaksızın, on günden fazla geciktirilemez. ❖ <u>Yevmiye defteri yeni senenin en geç Ocak ayı sonuna kadar notere gösterilip son kaydın altına noterce "Görülmüştür" sözü yazılarak mühür ve imza ile tasdik ettirilmesi şarttır.</u>

Büyük Defter (Defter-i Kebir)

Büyük defter, yevmiye defterlerine kaydedilmiş olan işlemleri buradan alarak sistemli bir şekilde hesaplara dağıtan ve düzenli olarak bu hesaplarda toplanan muhasebe defteridir. Büyük defterin diğer adı da Defteri Kebir'dir.

Yevmiye defterlerine yapılan işlemler tarih ve işlem sırasına göre, belli bir düzenlemeye tabi tutulmadan yazılır. İşletmenin muhasebe işlemlerinin takip ve kontrolü için muhasebe kayıtlarının hesaplara dağılımının daha düzenli bir şekilde yapılmasını sağlaması istenir.

Bu nedenle hesaplardaki hareketliliklerin takip ve kontrolü için ayrı bir deftere ihtiyaç duyulur. Bu hesaplarda oluşan rakamların sistemli bir şekilde bir araya getirilmesi ve dağıtılması işlevini gören deftere büyük defter adı verilir. Büyük defter tutulması zorunlu bir defterdir.

Büyük defteri kullanılmadan önce notere tasdik ettirilmesi gerekir.

Büyük Defterin Şekli:

Büyük defter hesabının en az aşağıdaki bilgileri bulundurması zorunludur:

- ❖ Hesabın ismi,
- ❖ Yevmiye defteri tarihi,
- ❖ Yevmiye defteri madde numarası,
- ❖ Borçlu veya alacaklı tutar,
- ❖ Açıklama.

KASA HESABI		KASA HESABI	
01	800.000	01	Genel giderler - Transikuar H.
02	1.330.000	02	" " " " " "
03	1.330.000	03	" " " " " "
04	1.613.000	04	" " " " " "
05	1.933.000	05	" " " " " "
06	192.000	06	" " " " " "
07	1.533.500	07	" " " " " "
08	3.140.400	08	" " " " " "
09	354.000	09	" " " " " "
10	36.000	10	" " " " " "
11	610.000	11	" " " " " "
12	373.000	12	" " " " " "
13	545.000	13	" " " " " "
14	82.000	14	" " " " " "
15	1.580.000	15	" " " " " "
16	1.660.500	16	" " " " " "
17	4.470.000	17	" " " " " "
18	1.315.000	18	" " " " " "
19	318.000	19	" " " " " "
20	740.000	20	" " " " " "
21	133.000	21	" " " " " "
22	1.415.000	22	" " " " " "
23	4.400.000	23	" " " " " "
24	451.000	24	" " " " " "
25	294.000	25	" " " " " "
26	744.000	26	" " " " " "
27	777.000	27	" " " " " "
28	803.000	28	" " " " " "
29	94.000	29	" " " " " "
30	136.000	30	" " " " " "
31	153.000	31	" " " " " "
32	153.000	32	" " " " " "
33	1.415.000	33	" " " " " "
34	4.400.000	34	" " " " " "
35	451.000	35	" " " " " "
36	294.000	36	" " " " " "
37	744.000	37	" " " " " "
38	777.000	38	" " " " " "
39	803.000	39	" " " " " "
40	94.000	40	" " " " " "
41	136.000	41	" " " " " "
42	153.000	42	" " " " " "
43	153.000	43	" " " " " "
44	1.415.000	44	" " " " " "
45	4.400.000	45	" " " " " "
46	451.000	46	" " " " " "
47	294.000	47	" " " " " "
48	744.000	48	" " " " " "
49	777.000	49	" " " " " "
50	803.000	50	" " " " " "
51	94.000	51	" " " " " "
52	136.000	52	" " " " " "
53	153.000	53	" " " " " "
54	153.000	54	" " " " " "
55	1.415.000	55	" " " " " "
56	4.400.000	56	" " " " " "
57	451.000	57	" " " " " "
58	294.000	58	" " " " " "
59	744.000	59	" " " " " "
60	777.000	60	" " " " " "
61	803.000	61	" " " " " "
62	94.000	62	" " " " " "
63	136.000	63	" " " " " "
64	153.000	64	" " " " " "
65	153.000	65	" " " " " "
66	1.415.000	66	" " " " " "
67	4.400.000	67	" " " " " "
68	451.000	68	" " " " " "
69	294.000	69	" " " " " "
70	744.000	70	" " " " " "
71	777.000	71	" " " " " "
72	803.000	72	" " " " " "
73	94.000	73	" " " " " "
74	136.000	74	" " " " " "
75	153.000	75	" " " " " "
76	153.000	76	" " " " " "
77	1.415.000	77	" " " " " "
78	4.400.000	78	" " " " " "
79	451.000	79	" " " " " "
80	294.000	80	" " " " " "
81	744.000	81	" " " " " "
82	777.000	82	" " " " " "
83	803.000	83	" " " " " "
84	94.000	84	" " " " " "
85	136.000	85	" " " " " "
86	153.000	86	" " " " " "
87	153.000	87	" " " " " "
88	1.415.000	88	" " " " " "
89	4.400.000	89	" " " " " "
90	451.000	90	" " " " " "
91	294.000	91	" " " " " "
92	744.000	92	" " " " " "
93	777.000	93	" " " " " "
94	803.000	94	" " " " " "
95	94.000	95	" " " " " "
96	136.000	96	" " " " " "
97	153.000	97	" " " " " "
98	153.000	98	" " " " " "
99	1.415.000	99	" " " " " "
100	4.400.000	100	" " " " " "
101	451.000	101	" " " " " "
102	294.000	102	" " " " " "
103	744.000	103	" " " " " "
104	777.000	104	" " " " " "
105	803.000	105	" " " " " "
106	94.000	106	" " " " " "
107	136.000	107	" " " " " "
108	153.000	108	" " " " " "
109	153.000	109	" " " " " "
110	1.415.000	110	" " " " " "
111	4.400.000	111	" " " " " "
112	451.000	112	" " " " " "
113	294.000	113	" " " " " "
114	744.000	114	" " " " " "
115	777.000	115	" " " " " "
116	803.000	116	" " " " " "
117	94.000	117	" " " " " "
118	136.000	118	" " " " " "
119	153.000	119	" " " " " "
120	153.000	120	" " " " " "
121	1.415.000	121	" " " " " "
122	4.400.000	122	" " " " " "
123	451.000	123	" " " " " "
124	294.000	124	" " " " " "
125	744.000	125	" " " " " "
126	777.000	126	" " " " " "
127	803.000	127	" " " " " "
128	94.000	128	" " " " " "
129	136.000	129	" " " " " "
130	153.000	130	" " " " " "
131	153.000	131	" " " " " "
132	1.415.000	132	" " " " " "
133	4.400.000	133	" " " " " "
134	451.000	134	" " " " " "
135	294.000	135	" " " " " "
136	744.000	136	" " " " " "
137	777.000	137	" " " " " "
138	803.000	138	" " " " " "
139	94.000	139	" " " " " "
140	136.000	140	" " " " " "
141	153.000	141	" " " " " "
142	153.000	142	" " " " " "
143	1.415.000	143	" " " " " "
144	4.400.000	144	" " " " " "
145	451.000	145	" " " " " "
146	294.000	146	" " " " " "
147	744.000	147	" " " " " "
148	777.000	148	" " " " " "
149	803.000	149	" " " " " "
150	94.000	150	" " " " " "
151	136.000	151	" " " " " "
152	153.000	152	" " " " " "
153	153.000	153	" " " " " "
154	1.415.000	154	" " " " " "
155	4.400.000	155	" " " " " "
156	451.000	156	" " " " " "
157	294.000	157	" " " " " "
158	744.000	158	" " " " " "
159	777.000	159	" " " " " "
160	803.000	160	" " " " " "
161	94.000	161	" " " " " "
162	136.000	162	" " " " " "
163	153.000	163	" " " " " "
164	153.000	164	" " " " " "
165	1.415.000	165	" " " " " "
166	4.400.000	166	" " " " " "
167	451.000	167	" " " " " "
168	294.000	168	" " " " " "
169	744.000	169	" " " " " "
170	777.000	170	" " " " " "
171	803.000	171	" " " " " "
172	94.000	172	" " " " " "
173	136.000	173	" " " " " "
174	153.000	174	" " " " " "
175	153.000	175	" " " " " "
176	1.415.000	176	" " " " " "
177	4.400.000	177	" " " " " "
178	451.000	178	" " " " " "
179	294.000	179	" " " " " "
180	744.000	180	" " " " " "
181	777.000	181	" " " " " "
182	803.000	182	" " " " " "
183	94.000	183	" " " " " "
184	136.000	184	" " " " " "
185	153.000	185	" " " " " "
186	153.000	186	" " " " " "
187	1.415.000	187	" " " " " "
188	4.400.000	188	" " " " " "
189	451.000	189	" " " " " "
190	294.000	190	" " " " " "
191	744.000	191	" " " " " "
192	777.000	192	" " " " " "
193	803.000	193	" " " " " "
194	94.000	194	" " " " " "
195	136.000	195	" " " " " "
196	153.000	196	" " " " " "
197	153.000	197	" " " " " "
198	1.415.000	198	" " " " " "
199	4.400.000	199	" " " " " "
200	451.000	200	" " " " " "

Envanter ve Bilanço Defteri

Envanter çıkarmak; saymak, ölçmek, tartmak ve değerlendirmek suretiyle, bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları, kesin bir şekilde ve müfredatlı olarak tespit etmektir.

Envanter defteri, işe başlama tarihinde ve müteakiben her iş yılı sonunda çıkarılan envanter ve bilançoların kaydına mahsus defterdir.

Envanter defteri ciltli ve sayfeleri müteselsil sıra numaralıdır.

Envanter defteri kullanılmadan önce notere tasdik ettirilmesi gerekir.

	İnşaat işletmeleri tabi oldukları sınıfa göre tutması gereken defterler yanında (Yevmiye Defteri, Büyük Defter (defter-i kebir), Envanter ve Bilânço Defteri'ni) şu defterleri de tutarlar: • Şantiye (Günlük) Defteri, • Röleve Defteri, • Atasman Defteri, • Puantaj Defteri, • Sürveyan Defteri, • Yeşil Defter.

	Şantiye (Günlük) Defteri Şantiye defteri, Bayındırlık İşleri Kontrol Yönetmeliği gereğince inşaat taahhüt işletmelerinde tutulacak defterlerden olup, bu deftere aşağıdaki hususlar günlük olarak kaydedilir:
	❖ O günkü hava durumu, ❖ İşin ilerleyişi, gelişmesi, ❖ Çıkan engeller, ❖ İnşaata giren ihrazat (Müteahhidin inşaatta kullanılmak üzere işyerine getirdiği, bir daha şantiye dışına çıkarılmayan malzemeler) bedeli, ❖ Ödenecek gereçler, ❖ Fiyat farkına tabi gereçlerin çeşit ve miktarları, ❖ Sözleşme gereğince müteahhidin iş başında bulundurulması gereken teknik elemanların o gün iş başında bulunup, bulunmadıkları, ❖ Çalışan işçi sayısı ve çalışan makineler, ❖ Yapılan önemli görüşmelerin sonuçları v.s

	Şantiye (Günlük) Defteri Bu defter çift yapraklı (biri koparılabılır zımbalı) ve müteselsil (birbirine bağlı) sıra numaralı, standart A4 ebatlarındadır. Defterin ilk sayfasına, defterin numarası, işin (inşaatın) adı, yeri, keşif bedeli, müteahhidin, şantiye şefinin ve kontrol mühendisinin kimlikleri yazılır ve müteahhit tarafından imzalanır.													
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td colspan="2">KAPAK SAYFASI</td> </tr> <tr> <td colspan="2">ŞANTIYE GÜNLÜK DEFTERİ</td> </tr> <tr> <td colspan="2">NO.</td> </tr> <tr> <td rowspan="6" style="text-align: center; vertical-align: middle;">İŞİN</td> <td>Adı</td> </tr> <tr> <td>Yeri</td> </tr> <tr> <td>Yaklaşık Maliyeti</td> </tr> <tr> <td>Müteahhit</td> </tr> <tr> <td>Şantiye Şefi</td> </tr> <tr> <td>Kontrol Mühendisi</td> </tr> </table>	KAPAK SAYFASI		ŞANTIYE GÜNLÜK DEFTERİ		NO.		İŞİN	Adı	Yeri	Yaklaşık Maliyeti	Müteahhit	Şantiye Şefi	Kontrol Mühendisi
KAPAK SAYFASI														
ŞANTIYE GÜNLÜK DEFTERİ														
NO.														
İŞİN	Adı													
	Yeri													
	Yaklaşık Maliyeti													
	Müteahhit													
	Şantiye Şefi													
	Kontrol Mühendisi													

	Şantiye (Günlük) Defteri																																	
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td colspan="3">ŞANTIYE GÜNLÜK DEFTERİ</td> </tr> <tr> <td>TARİH ve GÜN</td> <td>..... / / 20..</td> <td>SAYFA NO :</td> </tr> <tr> <td>HAVA DURUMU</td> <td colspan="2"></td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td colspan="3">.....</td> </tr> <tr> <td>ŞANTIYE ŞEFİ</td> <td>MÜTEAHHİT</td> <td>KONTROL MÜHENDİSİ</td> </tr> </table>	ŞANTIYE GÜNLÜK DEFTERİ			TARİH ve GÜN	/ / 20..	SAYFA NO :	HAVA DURUMU																								ŞANTIYE ŞEFİ	MÜTEAHHİT	KONTROL MÜHENDİSİ
ŞANTIYE GÜNLÜK DEFTERİ																																		
TARİH ve GÜN	/ / 20..	SAYFA NO :																																
HAVA DURUMU																																		
ŞANTIYE ŞEFİ	MÜTEAHHİT	KONTROL MÜHENDİSİ																																

V. HAFTA

İNŞAAT MUHASEBESİ

İNŞAAT TAAHHÜT İŞLERİNDE GELİR TESPİT YÖNTEMLERİ

33

İnşaat taahhüt işletmelerinde, yapılan işlerin birden fazla hesap dönemini kapsamaması söz konusu olduğundan, inşaat işletmelerinde muhasabe açısından karşılaşılan en önemli sorun, hasılatın ve oluşan kar ve zararın tespittir. Buna bağlı olarak inşaat taahhüt işletmelerinde dönem gelirlerinin tespit edilmesine yönelik, iki yöntem kullanılmaktadır.

- ❖ Tamamlanma (İşin Tam Bitimi) (Tamamlanmış Taahhüt) Yöntemi
- ❖ Tamamlanma Yüzdesi (İşin Kısmen Bitim) Yöntemi

34

İşin tam bitim yöntemi, geliri tamamlandığı anda dikkate alınırken kısmen bitim yöntemi ise geliri her yıl sonu itibari ile yani iş devam ederken dikkate alır.

Muhasebenin temel kavramları arasında yer alan dönemsellik ilkesi "işin tam bitim yöntemi ile çakışmaktadır.

35

İşin Tam Bitimi Yöntemi

İşin tam bitim yönteminde, taahhüt tamamlandığında veya önemli ölçüde tamamlanması halinde, hasılatın ve karın oluşacağı kabul edilir.

Bu görüşe uygun olarak, taahhüt ile ilgili inşaat maliyetleri ve hakediş raporları veya kesilen fatura tutarları biriktirilmekte fakat karşılaştırma yapılmamakta yani kar ve zarar hesabına devredilmemektedir.

36

	Tamamlanma Yönteminin Üstünlükleri ve Sakıncaları Tamamlanma yönteminin üstünlükleri; ❖ <u>İşin tamamlanmasıyla birlikte kar ve zarar hesabı yapılacağından, bulunan rakam en gerçekçi sonucu yansıtacaktır.</u> ❖ <u>Kullanılan yöntem açısından, inşaat projesi bitene kadar, ayrıntılı hesaplamalara gerek yoktur.</u> ❖ <u>İşin kısmen bitimi yönteminde karşılaşılan tahmini maliyet değişimleri ve diğer muhtemel zararların yarattıkları sorunlar yoktur.</u> ❖ <u>Bu yöntemde, inşaat maliyetleri ile ilgili herhangi bir tahmin söz konusu olmadığı için tutuculuk ilkesine (temkinli davranma) uygundur.</u> ❖ <u>İnşaat taahhüt işinin bitiminde hesaplanan kar, işin bittiği yıldaki finansal tablolarda yer alacağından, vergi açısından işletmeye her yıl bir yük getirmeyecektir.</u> ❖ <u>Bu yöntemin temel avantajı, gelirin, tamamlanmayan kısma ait tahminlerden ziyade, sonuçlara dayanılarak raporlanmasıdır.</u>
	37

	Tamamlanma yönteminin sakıncaları; ❖ <u>İşin tam bitim yöntemi muhasebenin dönemsellik ilkesine aykırıdır.</u> ❖ <u>Eğer hasılat, maliyet ve giderler belirli dönemlere istikrarlı biçimde dağıtılmazlarsa, yöneticilerin karar alma tekniklerinden birisi olan, dönemler itibarıyla yapılan finansal tabloları karşılaştırmanın bir anlamı olmaz.</u> ❖ <u>Bu yöntem her ne kadar tutuculuk ilkesine bağlı kalınarak inşaat maliyetlerinin tahmin zorluğunu ortadan kaldırsa da, dönemler itibarıyla gerçekleri yansıtmada yetersiz kalmaktadır.</u> ❖ <u>Bu yöntem bir taahhüt işinin birden çok hesap dönemine yayılması halinde, inşaatın bitimine kadar arada kalan hesap dönemlerine ait performansı göstermemektedir. Bu bakımdan bu yöntem, karın dönemler itibarıyla düzensiz bir biçimde ölçümüne neden olmaktadır.</u>
	38

	❖ <u>İnşaat taahhüt işinin bitiminde hesaplanan kar rakamı işin bittiği yıldaki finansal tablolarda yer alacaktır. Dönemler itibarıyla bu iş için herhangi bir vergi yükü getirmemekle birlikte, işin bittiği yıl işletme açısından ağır bir vergi yükü getirme olasılığı söz konusudur.</u> ❖ <u>Bu yöntemin kullanılması sonucu, inşaat işletmelerince bazı muhasebe ilkelerine uyulmamaktadır. Dolayısıyla bu işletme yönetimi için gerekli olan bilgilerin zamanında üretilmesine izin vermemekte, yeni alınacak olan taahhüt işleri için geçmiş dönem bilgileri ile bir karşılaştırma yapılamamakta ve ortaya çıkan finansal sorunlar nedeniyle, taahhüt işlerinin uzaması ve kalitesinin düşürülmesi sonucunu yaratabilmektedir.</u>
	39

	Örnek: YAPISAN inşaat işletmesi 15.08.2005 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü'nün açmış olduğu Mersin-Silifke karayolu ihalesine katılmış ve 15.000. 000 TL ihale bedeli ile 15.08.2007 tarihinde teslim etmek üzere bu işi üstlenmiştir. YAPISAN inşaat işletmesi 2005 yılında bu yol inşaatın için 5.000.000 TL hakediş almış ve yol inşaatı için 6.400.000 TL harcama yapılmıştır. Yol inşaatının yapımına 2006 yılında devam edilmiş 2006 yılında 7.0000.000 TL hakediş alınmış ve 6.100.000 TL harcama yapılmıştır. 2007 yılında ise 3.000.000 TL hakediş alınmış ve 1.850.000 TL harcama yapılmış ve inşaat 15.08.2007'de tamamlanmıştır. İşletme işin tam bitim yöntemini kullanmaktadır.
	40

2007 Yılı Yol İnşaatı Kâr veya Zararının hesaplanması;
Toplam Hasılat (Hakediş) = 2005 Hasılatı + 2006 Hasılatı + 2007 Hasılatı
Toplam Hasılat (Hakediş) = 5.000.000 + 7.000.000 + 3.000.000 = 15.000.000 TL
Toplam Fiili Maliyet = 2005 Maliyeti +2006 Maliyeti +2007 Maliyeti
Toplam Fiili Maliyet = 6.400.000 + 6.100.000 + 1.850.000 = 14.350.000 TL
Yol İnşaatı Kârı = Toplam Hasılat (Hakediş) – Toplam Fiili Maliyet
Yol İnşaatı Kârı = 15.000.000 – 14.350.000 = 650.000 TL
41

Örnek;												
Sağlık Bakanlığının 11.02.2009 tarihinde açmış olduğu ihalede 22.000.000 TL bedele Hastane inşaatı işini alan işletme işi 11.02.2011 tarihinde bitirecektir. Yıllar itibari ile alınan hakedişler ve yapılan harcamalar aşağıda görüldüğü gibidir. İşin tam bitim yöntemine göre toplam karı ne olur?												
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2009</th> <th>2010</th> <th>2011</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hakediş</td> <td>6.000.000</td> <td>8.500.000</td> <td>7.500.000</td> </tr> <tr> <td>Harcama</td> <td>7.200.000</td> <td>6.700.000</td> <td>6.100.000</td> </tr> </tbody> </table>		2009	2010	2011	Hakediş	6.000.000	8.500.000	7.500.000	Harcama	7.200.000	6.700.000	6.100.000
	2009	2010	2011									
Hakediş	6.000.000	8.500.000	7.500.000									
Harcama	7.200.000	6.700.000	6.100.000									
42												

2011 yılı kar veya zarar hesaplaması
Toplam hakediş: 2009 yılı hasılatı + 2010 yılı hasılatı + 2011 yılı hasılatı
Toplam hakediş: 6.000.000 + 8.500.000 + 7.500.000
<u>Toplam hakediş: 22.000.000 TL</u>
Toplam Maliyet: 2009 yılı maliyeti + 2010 yılı maliyeti + 2011 yılı maliyeti
Toplam Maliyet: 7.200.000 + 6.700.000 + 6.100.000
<u>Toplam Maliyet: 20.000.000 TL</u>
Kar = 22.000.000 – 20.000.000
<u>Kar = 2.000.000 TL</u>
43

Tamamlanma Oranı (Yüzdesi) (İşin Kısmen Bitim) Yöntemi
<u>Tamamlanma yüzdesi yöntemi, uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarından, 11 Nolu İnşaat sözleşmeleri standardında temel alınan yöntemdir.</u>
<u>Muhasebe standardının inşaat taahhütlerinin muhasebeleştirilmesindeki temel önerisi, bu faaliyetlerden elde edilen gelirlerin ve bu faaliyetler çerçevesinde katılan maliyetlerin inşaat işinin gerçekleştirildiği hesap dönemlerine dağıtılmasıdır.</u>
<u>Finansal tablolara yansıtılacak gelir ve giderlerin belirlenmesinde sözleşmenin tamamlanma aşamasının esas alınması tamamlanma yüzdesi yöntemi olarak adlandırılır.</u>
44

	<u>Bu yöntemde sözleşme geliri, ulaşılan tamamlanma aşamasına kadar katılan inşaat maliyetiyle eşleştirilerek, bitirilen işle orantılı gelir, gider ve karın raporlanması sağlanır.</u> <u>Bu yöntem, ilgili dönemde sözleşme kapsamındaki işin aşaması ve işteki ilerleme konusunda yararlı bilgi sağlar.</u> <u>Tamamlanma yüzdesi yöntemi, inşaat sözleşmesinden elde edilecek olan kazancı, inşaat işinin yapılması sürecine yansıtan bir yöntemdir.</u> <u>Tamamlanma yüzdesi yöntemi, beklenen nakit akımları ile ilgili olarak yüksek düzeyde bir belirginliğin olması durumunda kullanılması uygun olan bir yöntemdir.</u>
	45

	<u>Yöntemin esası, yıllara yaygın inşaat taahhüt işlerinde, iş ilerledikçe gelirin ve kazancın da oluştuğu esasına dayanmaktadır ve iş tümüyle tamamlanmadan önce de yıllara yaygın inşaat taahhüt işlerinde kâr veya zararın hesaplanmasına olanak verir (Akgüç 1987, 48).</u> Tamamlanma yüzdesi yönteminde, sözleşme geliri işin yapıldığı hesap dönemlerinin gelir tablosunda gelir olarak gösterilir. Sözleşme maliyetleri ise, ait oldukları işin yapıldığı hesap dönemlerinin gelir tablosunda gider olarak gösterilir. <u>Bu yöntemin işleyişinde iki önemli boyut söz konusudur; bunlardan birincisi işin tahmini, ikincisi ise işin tamamlanma derecesidir (Sümer Göğüş 2006, 79).</u>
	46

	Tamamlanma Oranının Tespitinde Kullanılan Yöntemler Uygulamada, inşaat sözleşmesi süresi boyunca tamamlanma oranının tespitinde birçok değişik yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan en çok kullanılanlar; (1) <u>maliyetten maliyete yöntemi</u>, (2) <u>harcanan çabalar yöntemi</u>, (3) <u>üretilen (gerçekleştirilen) iş birimleri yöntemi</u> olmak üzere üç tanedir. Tamamlanma oranının belirlenmesinde kullanılan yöntemler kendi aralarında, <u>girdi ve çıktı ölçüm yöntemlerine göre</u> olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.
	47

	<u>Girdi ölçümlerini esas alan yöntemde, tamamlanma oranı o tarihe kadar oluşan maliyetlerin, toplam tahmini maliyetlere olan yüzdesidir.</u> <u>İnşaatın ilk aşamalarında toplam tahmini maliyet, fiili olarak gerçekleşen toplam maliyetler olarak kabul edilebilir. Ancak inşaat ilerledikçe toplam tahmini maliyetler, iş deneyimlerinden yararlanarak ve fiyat değişimlerinin etkileri göz önünde tutularak, gerekiyorsa, düzeltme yapılmalıdır.</u> Bu yöntem, girdilerle verimlilik arasında kurulan ilişkiye dayanır. Maliyetten maliyete yöntemi ve harcanan çabalar yönteminde, girdi ölçümleri esas alınarak tamamlanma oranı belirlenir.
	48

	<u>Maliyetten maliyete yöntemi, tamamlanma oranının belirlenmesinde en çok kullanılan yöntemdir. Bu yöntemde, tamamlanma oranı, o tarihe kadar oluşan maliyetlerin, sözleşmenin tamamına ait toplam tahmini maliyetlere bölünmesiyle ortaya çıkan orandır.</u> <u>Toplam tahmini maliyet, inşaat işi ilerlediği zaman boyunca tekrar gözden geçirilmeli ve maliyetteki artışlar göz önünde bulundurulmalıdır.</u>
	49

	Buna göre, ilk yıl tamamlanma oranı şu şekilde bulunur; İnşaatın ileriki aşamalarında ise, tamamlanma oranı şu şekilde bulunur;
	50

	<u>Harcanan çabalar yönteminde, inşaat işi için çalışılan ölçüler esas alınır. Bunlar, işçilik saatleri, işçilik ücretleri, makine saatleri ya da malzeme miktarlarıdır.</u> <u>Bu yöntem, maliyetten maliyete yöntemine çok benzemektedir. Bu yöntemde de tamamlanma oranı; bugüne kadar harcanan çabaların, sözleşmenin tümü için gerekli olan, toplam tahmini harcanacak çabalara bölümü ile hesaplanır.</u> <u>Örneğin, ölçü olarak direkt işçilik saatleri esas alınırsa, tamamlanma oranı; bugüne kadar oluşan direkt işçilik saatlerinin, toplam tahmini direkt işçilik saatlerine oranlanmasıyla bulunur.</u>
	51

	Çıktı ölçümleri ise, inşaat işi boyunca, yapımı tamamlanan birimler, üretimin fiziksel birimleri (m, m², m³, v.b) gibi ölçütleri esas alır. Gerçekleştirilen iş birimleri yönteminde, çıktı ölçütleri esas alınarak tamamlanma oranı hesaplanır.
	52

	<u>Örneğin karayolu inşaatı yapımında, yolun tamamlanan kısmı esas alınırsa, tamamlanma oranı; yapımı tamamlanan yolun uzunluğunun, toplam tamamlanacak olan yolun uzunluğuna oranlanmasıyla bulunur.</u> <u>Bu yöntem, isteki verimlilik düşüklüklerinden doğacak olumsuz etkileri önlemektedir. Ancak, bu yöntemin uygulanabilmesi için de tek bir iş birimi ölçüsünün projeyi temsil edebilme özelliğine sahip olması gerekmektedir. Aksi halde, tamamlanma oranının tespitinde yanlış sonuçlara ulaşılabilir.</u>
	53

	<u>Girdi ve çıktı ölçümlerini esas alan yöntemlerin her ikisinde de belirgin dezavantajlar vardır.</u> <u>Girdi ölçümlerini esas alan yöntemde, özellikle projenin ilk aşamalarında, işe alım, koordinasyon kurma çabaları için katılan maliyetler gereğinden fazla olabilmekte, etkili olmayan çalışma tempolarına bağlı olarak gerçekleşen hasılatın yüksek olması gibi yanıltıcı sonuçlara ulaştırabilmesi de söz konusu olabilmektedir.</u> Tüm bu yöntemler, tahminlere dayandığından, tahminler yapılırken, titiz davranılması halinde dönemler itibarıyla gerçekleşen karlar sağlıklı olarak belirlenebilecektir. Böylelikle, muhasebe sisteminden elde edilecek bilgilerin kalitesi de ticari kar açısından artacaktır.
	54

	Kısmen Bitim yönteminin Yararları <u>Muhasebenin dönemsellik ilkesine paralel olarak her yıl için gelir rakamları gösterilmesine izin verir ve böylece finansal tabloların dönemler itibarı ile karşılaştırılması anlamlı olur.</u> Kısmen Bitim Yönteminin Sakıncaları <u>Gelirin cari dönemde belirlenmesi, gelecek dönemlerde meydana gelebilecek olumsuz durumlar karşısında işletmeyi zor durumda bırakabilir.</u> <u>İlk madde ile ifade edilen durumdan dolayı gerçek anlamda gelir yokken varmış gibi vergi ödenmesine, gelirden kar payı dağıtılmasına neden olabilir.</u>
	55

	Örnek: KAAN inşaat taahhüt işletmesi 15.07.2006 tarihinde yol inşaatı işini üstlenmiştir. İşin sözleşmeye göre 15.07.2008 tarihinde tamamlanması planlanmıştır. Sözleşme tarihinde inşaata ilişkin tahmini maliyet 650.000.000 TL olarak belirlenmiştir. İnşaat işinin ihale bedeli 900.000.000 TL dir. 31.12.2006 tarihinde yol inşaatı işi için toplamda 280.000.000 TL harcadığı belirlenmiştir. İnşaata ilişkin karı 31.12.2006 tarihi itibarıyla hesaplayınız.
	56

	İnşaatın İlk Aşamasında Tamamlanma Yüzdesi Gerçekleşen hasılat = İhale Bedeli x Tamamlanma Yüzdesi Gerçekleşen hasılat = 900.000.000 x 0,43 Gerçekleşen hasılat = 387.000.000 TL Kar = Hasılat – Maliyet Kar = 387.000.000 – 280.000.000 <u>Kar = 107.000.000 TL</u>
	57

	Örnek: YAPISAN inşaat işletmesi 15.08.2005 tarihinde Karayolları Genel Müdürlüğü'nün açmış olduğu Mersin- Silifke karayolu ihalesine katılmış ve 15.000.000 TL ihale bedeli ile 15.08.2007 tarihinde teslim etmek üzere bu işi üstlenmiştir. YAPISAN inşaat işletmesi bu yol inşaatının toplam tahmini maliyetini 14.200.000 TL olarak belirlemiştir. 31.12.2005 tarihi itibarı ile yol inşaatı için 6.400.000 TL harcama yapılmıştır. Yol inşaatının yapımına 2006 yılında devam edilmiş, 2006 yılında 6.100.000 TL harcama yapılmıştır. 31.12.2006 tarihi itibarıyla yol inşaatının tamamlanabilmesi için 1.800.000 TL daha maliyete (Ek Maliyet) katılması gerektiği hesaplanmıştır. İnşaat 15.08.2007 tamamlanmış ve gerçekleşen fiili maliyetlerin toplamı 14.350.000.TL'dir. Yıllara ilişkin elde edilen Karları hesaplayınız.
	58

	2005 yılı kâr veya zararının hesaplanması;
	Gerçekleşen hasılat = İhale Bedeli x Tamamlanma Yüzdesi Gerçekleşen hasılat = 15.000.000 x 0,45 Gerçekleşen hasılat = 6.750.000 TL Kar = Hasılat – Maliyet Kar = 6.750.000 – 6.400.000 <u>Kar = 350.000 TL (31.12.2005 tarihi itibarıyla elde edilen kar)</u>
	59

	2006 yılı kâr veya zararının hesaplanması;
	Gerçekleşen hasılat = İhale Bedeli x Tamamlanma Yüzdesi Gerçekleşen hasılat = 15.000.000 x 0,874 Gerçekleşen hasılat = 13.110.000 TL Kar = Hasılat – Maliyet Kar = 13.110.000 – 12.500.000 <u>Kar = 610.000 TL (31.12.2006 tarihi itibarıyla elde edilen kar)</u> <u>2006 yılı Karı: 610.000 – 350.000 = 260.000 TL</u>
	60

	2007 yılı kâr veya zararının hesaplanması; Kar = İhale Bedeli – Maliyet Kar = 15.000.000 – 14.350.000 <u>Kar = 650.000 TL (15.08.2007 tarihi itibariyle elde edilen kar)</u> <u>2007 yılı Karı: 650.000 – 610.000 = 40.000 TL</u>
	61